

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Історичний факультет
Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А. Кузнецова

«27 серпня 2019 р.»

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ

Ступінь бакалавра

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 052 Політологія

052 Політологія

освітня програма Політологія

2019-2020 навчальний рік

Розробник: Седляр Юлія Олександрівна, професор кафедри політології,
доктор політичних наук, доцент _____
(Седляр Ю.О.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від «27» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ (Ніколаєнко Н. О.)

«27» серпня 2019 р.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Ч. I Кількість кредитів - 3 Ч. II Кількість кредитів – 4 Ч. III Кількість кредитів – 5	Галузь знань 05 Соціально-поведінкові науки <u>052 Політологія</u> Код та найменування спеціальності	Варіативна	
	Спеціальність <u>052 Політологія</u>		
		Рік підготовки: 2-й, 4-й -	
Індивідуальне науково-дослідне завдання есе, мультимедійна презентація творче завдання, індивідуальне завдання, наукові конференції, конспект першоджерел, творче завдання, захист реферату, дослідницька робота.		Семестр	
Загальна кількість годин – Ч. I – 90 год., Ч II – 120 год., Ч. III – 150 год.		4-й, 7-й, 8-й	-
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання – 2 самостійної роботи студента -5	Ступінь: <u>бакалавр</u>	Ч. I – 2 год. Ч. II – 10 год. Ч. III – 6 год.	-
		Практичні, семінарські	
		Ч. I – 2 год. Ч. II – 8 год. Ч. III – 6 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		Ч. I – 86 год. Ч. II – 102 год. Ч. III – 122 год.	-

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної й індивідуальної роботи становить для денної форми навчання Ч. I (4 год.: 86 год. 4%: 96%), Ч. II (18 год.: 102 год. 15%: 85%), Ч. III (28 год. : 122 год. (19% : 81%)).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Метою викладання навчальної дисципліни «Загальна теорія політики Ч. I (Теорія політичної науки)» є сформувати у студентів чітке уявлення про основні теоретичні аспекти політики на підставі засвоєння категоріального апарату науки та законів, що регулюють політичне життя.

Завдання: курс спрямований на те, щоб сформувати у студентів систематизоване уявлення про основні проблеми, що є об'єктом політичної науки. Ґрунтовні знання з теорії політики є фундаментом для подальшого професійного зростання і самовдосконалення майбутнього політолога. Тому, курс побудовано таким чином, щоб сконцентрувати увагу студентів на ключових категоріях політики, таких як влада, політична система, політичний процес, політичні інтереси тощо.

Мета курсу «Загальна теорія політики Ч. II (Порівняльна політологія)»: вивчення історії та сутності політичних систем в різних країнах в порівняльній перспективі, їх місця у системі представницької демократії; базових характеристик, їх елементів, позитивних рис та недоліків, політичних наслідків.

Завдання дисципліни:

- вивчення сучасних політичних систем в різних країнах в порівняльній перспективі. Основний акцент робиться на політичних інститутах (розділ держави, уряд, парламент і ін.), політичних процесах (виборчий процес, ухвалення рішень і ін.), публічній політиці уряду, а також на історичному і соціальному контексті політичного життя.
- ознайомлення з особливостями політичних систем в різних різних типах політичної культури і традиціями, історичним досвідом.
- розроблення короткострокових і стратегічних прогнозів у функціонуванні еволюції організації політичної діяльності суб'єктів.
- виявлення ролі державної влади в функціонуванні та розвитку політичних напрямків;
- аналіз виборчих детермінант конкретних проявів політичного життя.

Мета викладання дисципліни «Загальна теорія політики Ч. III (Зовнішня політика України)» – повний та всебічний розгляд теоретико-концептуальних основ зовнішньої політики України, дослідження історичного розвитку її зовнішньополітичної діяльності, ґрунтовний аналіз сучасного стану зовнішньої політики України, проблем забезпечення її національних інтересів у сучасних міжнародних відносинах.

- **Завдання вивчення дисципліни** – формування у студентів цілісного уявлення про напрямки та зміст зовнішньої політики української держави на різних етапах її розвитку, засвоєння студентами теоретичних концептуальних підходів щодо шляхів, методів та засобів формування зовнішньої політики України

Передумови для вивчення дисципліни: Дисципліна базується на знаннях студентів з курсів «Філософія», «Загальна теорія політики», «Історія зарубіжних політичних вчень», «Політологія», «Партологія», «Політичні інститути і процеси», «Теорія та історія міжнародних відносин» тощо.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться Ч. I 90 годин / 3 кредити, Ч. II 120 годин / 4 кредити ECTS, Ч. III 150 годин / 5 кредитів ECTS.

Очікувані результати навчання:

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

- розуміння загальної природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи основні віхи розвитку уявлень про політику та її сучасні інтерпретації;
- базові знання нормативної та позитивної політичної теорії, політичного аналізу, порівняльної та прикладної політології;
- вільне володіння базовим категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки;
- розуміння базових особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту функціонування та взаємодії;
- здатність використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.

I. Загальнопредметні:

- володіння вітчизняною та світовою культурною спадщиною, культурою міжособистісних стосунків, дотримання принципів толерантності;
- аналізувати та оцінювати досягнення національної та світової культури, орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного суспільства, застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на загальнолюдські цінності;
- застосовувати засоби й технології міжкультурної взаємодії;
- відповідально та ефективно реалізовувати права та обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства.

II. Фахові:

- розпізнавати різні види владних відносин, специфіку політичної влади, її сутність, структуру, характерні ознаки і функції;
- орієнтуватися в проблемах поділу влади, формах державного устрою і формах державного правління;
- розпізнавати прояви прямої і представницької демократії, сприяти їх утвердженню у сучасному українському суспільстві;
- формувати і відстоювати свою життєву (політичну) позицію;
- чітко розуміти свої громадянські права свободи і обов'язки, відстоювати принципи громадянського суспільства і правової держави;
- давати раціонально-критичну оцінку діям різних політичних партій і лідерів з позицій загальнонаціональних інтересів;
- орієнтуватися у міжнародному політичному житті, геополітичній обстановці, мати уявлення про місце і статус України в сучасному світі;
- об'єктивно і критично оцінювати життєво важливу соціальну інформацію;
- готувати повідомлення на політичну тему, брати участь у політичних дискусіях, виборчих компаніях;
- розумітися на зовнішній і внутрішній політиці держави; знати її історію і специфіку розвитку та вміти захищати її інтереси.

3. Програма навчальної дисципліни

Частина I

Кредит 1. Теоретико-методологічні основи загальної теорії політики

Тема 1. Предмет і структура загальної теорії політики. Методи та функції теорії політики.

Політична теорія як форма наукового знання про владу і суспільство. Відмінності в розумінні предмета загальної теорії політики. Теорія політики і суміжні науки. Диференціація теоретичних досліджень на сучасному етапі. Місце політики в системі суспільних відносин. Методологічна база політичної теорії: загальне уявлення. Загальнонаукові методи. Емпіричні методи. Логічні методи політичної науки. Метод

моделювання. Методологія і метод. Система категорій політики. Функції політичної науки.

Кредит 2. Політична система суспільства: поняття, функції, структура

Тема 2. Поняття та сутність влади. Політична система суспільства.

Суспільна влада та її різновиди. Сутність політичної влади. Державна влада. Природа, ознаки влади, ресурси влади. Функції політичної влади. Основні концепції політичної влади. Структура влади. Засоби здійснення влади. Поняття легітимності. Легітимна і легальна влада. Типи легітимного панування за М.Вебером та Д.Істоном. Ознаки легітимності. Криза легітимності: причини та шляхи подолання. Типи сучасної влади за Б.Гаврилишиним. Принципи поділу влади. Механізм стримування і противаг в системі влади. Поняття і структура політичної системи. Теорія політичних систем Д.Істона. Особливості політичної системи. Критерії типологізації політичних систем. Функції політичної системи. Держава як форма політичної організації суспільства.

Кредит 3. Людина як суб'єкт політики

Тема 4. Політичні еліти і лідерство.

Природа політичного лідерства. Мотиви прагнення до влади. Концепції лідерства. Механізм політичного лідерства. Системи рекрутування лідерів. Функції лідера в політичній системі. Лідерство в умовах недемократичного режиму. Лідерство в умовах демократії.

Поняття еліт. Еліти національні й політичні. Основні концепції політичних еліт. В.Парето про кругообіг еліт. Г.Моска як теоретик еліт. Р.Міхельс про "залізний закон олігархічних тенденцій". Структура політичної еліти. Правляча еліта. Еліта влади. Еліта впливу. Контреліта. Опозиція. Типологія політичних еліт. Функції політичної еліти. Елітарна демократія. Еліта в тоталітарному суспільстві. Номенклатура.

Частина II

Кредит 1. Теоретичні засади порівняльної політології

Тема 1. Порівняльна політологія як наукова дисципліна

Предмет порівняльної політології. Структура порівняльної політології. Базові поняття політичного аналізу. Суб'єкти політики. Політика і політичний процес. Порівняльний аналіз політики і державного управління. Характер порівняльної політології. Межі предмета порівняльної політології. Мета порівняльного дослідження. Критерії порівняльного дослідження.

Етапи становлення порівняльної політології. Перший етап. Арістотель. Полібій. Макіавеллі. Монтеск'є. Історицизм. Політичний еволюціонізм. "Паралельні" порівняльні дослідження.

Другий етап. Формальні (конфігуративні) дослідження. Регіональні дослідження. Інституційно-функціональні дослідження. Третій етап. Г. Лассуелл, М. Вебер, Т. Парсонс, Е. Шилз, Г. Алмонд, Д. Істон, К. Дейч.

Стан сучасної порівняльної політології: кризи росту, теорія раціонального вибору і неінституціоналізм. Порівняльні політологічні дослідження в постсоціалістичних країнах ЦСЄ, пострадянських держав та країн Балтії.

Тема 2. Методи порівняльних досліджень. Категорії порівняльної політології

Аналітико-теоретична схема проведення порівняльних досліджень. Порівняльно-історичний метод як метод виявлення однотипності і розмаїтості щонайменше двох «класів» об'єктів, процесів, відносин.

Порівняльний аналіз як метод пояснення політичного явища або процесу.

Роль системного аналізу в порівняльному політичному дослідженні.

Методика проведення порівняльного дослідження.

Послідовність порівняльного аналізу: метод вивчення окремого випадку; бінарний аналіз; порівняння схожих країн; порівняння контрастних країн; концептуальної однорідності неоднорідної галузі дослідження.

Категорії порівняльної політології: ідеальний тип; модель; типологія; класифікація; кореляція; види порівняння: бінарний, «case-study», крос-темпоральний, асинхронний, регіональний, глобальний; порівняння найбільш схожих систем та найбільш різних систем тощо.

Кредит 2. Порівняльний аналіз політичної влади та політичних систем

Тема 3. Моделі державного устрою: порівняльний аналіз

Поняття "держава". Теорії походження держави. Сутність, структура і функції держави. Типи держави: держава-поліс, держава-імперія, національна держава, соціальна правова держава.

Форми державного правління: парламентська республіка, президентська республіка, президентсько-парламентська республіка, монархія.

Форми державного устрою: унітарна держава, федерація, конфедерація.

Держава і громадянське суспільство. Поняття "громадянське суспільство". Співвідношення держави та громадянського суспільства в умовах демократії.

Кредит 3. Компаративний аналіз політичних систем держав світу

Тема 4. Політичні системи в порівняльній перспективі

Поняття "політична система". Трагування політичної системи у сучасній політології. Основні елементи політичної системи: влада, інтереси, політика, політична культура (політична соціалізація і політична секуляризація).

Підсистеми політичної системи: середовище, зв'язок-комунікація (інфраструктура), вироблення рішень, політичний результат. Компоненти політичної системи: політичне суспільство, політична номенклатура, політичний режим, територія.

Норми політичної системи. Структура політичної системи. Функції політичних систем. Концепція Д. Істона, Г. Алмонда. Функціонування політичної системи. Відносні можливості системи. Фактори, що впливають на політичну систему: географічний, соціально-економічний, культурний.

Поняття політичний режим. Проблема класифікації політичних режимів.

Кредит 4. Партії та партійні системи в порівняльній перспективі

Тема 5. Генеза, типологія сучасних політичних партій. Партійні системи

Поняття "політична партія". Функції політичних партій. Класифікація політичних партій. Парламентська партія. Правляча та опозиційна партії. Партії масові та кадрові.

Партійна система. Класифікація партійних систем. Однопартійна система. Атомізована партійна система. Двопартійна система. Багатопартійна система. Розвиток партійних систем. Партійно-політичний спектр. Масові суспільно-політичні рухи.

Частина III

Кредит 1. Історичні витоки та концептуальні засади формування зовнішньої політики України

Тема 1. УРСР у міжнародних відносинах в 1944-1991 рр.

УРСР у міжнародних відносинах завершального етапу II світової війни. Утворення НКЗС УРСР. Участь УРСР у розв'язанні повоєнних проблем Європи (1945-1949 рр.) УРСР в міжнародних відносинах періоду «холодної війни» (кінець 1940-х – 1980-ті рр.)

Тема 2. Концептуально-теоретичні засади зовнішньої політики України

Засади та напрямки зовнішньої політики України. Національні інтереси України: їх позиціонування та інструменти реалізації. Договірно-правова база дипломатії України.

Механізми реалізації зовнішньої політики України. Концепції "стратегічного партнерства" та "багатовекторності", "нейтралітету" та "позаблоковості". Регіональні виміри зовнішньої політики України.

Кредит 2. США у системі національних інтересів України

Тема 3. Українсько-американські відносини: сучасний стан і перспективи

Місце США у системі зовнішньополітичних пріоритетів України та місце України у зовнішньополітичній стратегії США. Етапи українсько-американських відносин. Проблеми українсько-американських відносин та механізми їх подолання.

Кредит 3. Росія у зовнішній політиці України

Тема 4. Відносини України з Росією та співробітництво на пострадянському просторі

Українсько-російські відносини: інтереси, етапи, проблеми. Гібридна війна Росії проти України та інструменти протидії російській агресії. Інтереси України та основні форми співпраці на пострадянському просторі. Діяльність України в ГУАМ.

Кредит 4. Міжнародне співробітництво України з державами Європи: двосторонній і багатосторонній рівні

Тема 5. Європейський Союз та країни Європи у зовнішній політиці України

Місце ЄС у зовнішньополітичній стратегії України та політика ЄС щодо України. Міжнародно-правова база та механізми співробітництва України та ЄС. Роль двосторонніх відносин з країнами Західної Європи в системі зовнішньополітичних пріоритетів України.

Місце країн ЦСЄ в зовнішній політиці України, фактори, що його визначають.

Участь України в субрегіональному співробітництві. Україна та конфлікти на Балканах. Гібридна війна Росії проти України та позиція європейських держав.

Кредит 5. Дипломатія України у країнах Азії, Африки та Латинської Америки та діяльність у міжнародних організаціях

Тема 6. Країни Азії, Африки та Латинської Америки у зовнішній політиці України Інтереси України щодо регіонів Азії, Африки та Латинської Америки

Основні принципи та форми розбудови відносин з країнами Азії, Африки та Латинської Америки. Пріоритети України в країнах Азії, Африки та Латинської Америки.

3. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Частина I

1. Структура навчальної дисципліни

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього	у тому числі		
	го	лек	сем	срс
1	2	3	4	5
Кредит 1. Теоретико-методологічні основи загальної теорії політики				
Тема 1. Предмет і структура загальної теорії політики. Методи та функції теорії політики	44	2		42
Усього годин	44	2		42
Кредит 2. Політична система суспільства: поняття, функції, структура				
Тема 2. Поняття та сутність влади. Політична	24		2	22

система суспільства				
Усього годин	24		2	22
Кредит 3. Людина як суб'єкт політики				
Тема 3. Політичні еліта і лідерство				22
Усього годин	22			22
Разом	90	2	2	86

Частина II

1. Структура навчальної дисципліни

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усьо го	у тому числі		
		лек	сем	срс
1	2	3	4	5
Кредит 1. Теоретичні засади порівняльної політології				
Тема 1. Порівняльна політологія як наукова дисципліна	24	2	2	20
Тема 2. Методи порівняльних досліджень. Категорії порівняльної політології	24	2	2	20
Усього годин	48	4	4	40
Кредит 2. Порівняльний аналіз політичної влади та політичних систем				
Тема 3. Моделі державного устрою: порівняльний аналіз	24	2		22
Усього годин	24	2		22
Кредит 3. Компаративний аналіз політичних систем держав світу				
Тема 4. Політичні системи в порівняльній перспективі	24	2	2	20
Усього годин	24	2	2	20
Кредит 4. Партії та партійні системи у порівняльній перспективі				
Тема 5. Генеза, типологія сучасних політичних партій. Партійні системи	24	2	2	20
Усього годин	24	2	2	20
Разом	120	10	8	102

Частина III

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усьо го	у тому числі		
		лек	сем	срс
1	2	3	4	5
Кредит 1. Історичні витоки та концептуальні засади формування зовнішньої політики України				
Тема 1. УРСР у міжнародних відносинах в 1944-1991 рр.	24	2	2	20
Тема 2. Концептуально-теоретичні засади зовнішньої політики України	24	2	2	20

Усього годин	48	4	4	40
Кредит 2. США у системі національних інтересів України				
Тема 3. Українсько-американські відносини: сучасний стан і перспективи	28	4	2	22
Усього годин	28	4	2	22
Кредит 3. Росія у зовнішній політиці України				
Тема 4. Відносини України з Росією та співробітництво на пострадянському просторі	24	2	2	20
Усього годин	24	2	2	20
Кредит 4. Міжнародне співробітництво України з державами Європи: двосторонній і багатосторонній рівні				
Тема 5. Європейський Союз та країни Європи у зовнішній політиці України	26	4	2	20
Усього годин	26	4	2	20
Кредит 5. Дипломатія України у країнах Азії, Африки та Латинської Америки та діяльність у міжнародних організаціях				
Тема 6. Країни Азії, Африки та Латинської Америки у зовнішній політиці України Інтереси України щодо регіонів Азії, Африки та Латинської Америки	24	2	2	20
Усього годин	24	2	2	20
Разом	150	16	12	122

Заочна форма навчання

Немає

4. Теми лекційних занять

Денна форма навчання

Частина I

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1.</i>		
1	Тема 1. Предмет і структура загальної теорії політики. Методи та функції теорії політики	2
	Разом:	2

Частина II

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1.</i>		
1	Тема 1. Порівняльна політологія як наукова дисципліна	2
2	Тема 2. Методи порівняльних досліджень. Категорії порівняльної політології	2
<i>Кредит 2.</i>		
3	Тема 3. Моделі державного устрою: порівняльний аналіз	2
<i>Кредит 3.</i>		
4	Тема 4. Політичні системи в порівняльній перспективі	2
<i>Кредит 4</i>		
5	Тема 5. Генеза, типологія сучасних політичних партій. Партійні системи	2

	Разом:	10
--	--------	----

Частина III

Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1.</i>	
Тема 1. УРСР у міжнародних відносинах в 1944-1991 рр.	2
Тема 2. Концептуально-теоретичні засади зовнішньої політики України	2
<i>Кредит 2.</i>	
Тема 3. Українсько-американські відносини: сучасний стан і перспективи	4
<i>Кредит 3.</i>	
Тема 4. Відносини України з Росією та співробітництво на пострадянському просторі	2
<i>Кредит 4.</i>	
Тема 5. Європейський Союз та країни Європи у зовнішній політиці України	4
<i>Кредит 5.</i>	
Тема 6. Країни Азії, Африки та Латинської Америки у зовнішній політиці України Інтереси України щодо регіонів Азії, Африки та Латинської Америки	2
Разом:	16

5. Теми практичних занять

Денна форма навчання

Частина I

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Теоретико-методологічні основи загальної теорії політики		
1.	Тема 1. Предмет і структура загальної теорії політики. Методи та функції теорії політики	
Кредит 2. Політична система суспільства: поняття, функції, структура		
2.	Тема 2. Поняття та сутність влади. Політична система суспільства	2
Кредит 3. Людина як суб'єкт політики		
3.	Тема 3. Політичні еліта і лідерство	
Разом:		2

Частина II

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Теоретичні засади порівняльної політології		
1.	Тема 1. Порівняльна політологія як наукова дисципліна	2
2.	Тема 2. Методи порівняльних досліджень. Категорії порівняльної політології	2
Кредит 2. Порівняльний аналіз політичної влади та політичних систем		
3.	Тема 3. Моделі державного устрою: порівняльний аналіз	
Кредит 3. Компаративний аналіз політичних систем держав світу		
4.	Тема 4. Політичні системи в порівняльній перспективі	2
Кредит 4. Партії та партійні системи у порівняльній перспективі		
5.	Тема 5. Генеза, типологія сучасних політичних партій. Партійні системи	2
Разом:		8

Частина III

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Історичні витоки та концептуальні засади формування зовнішньої політики України		
1.	Тема 1. УРСР у міжнародних відносинах в 1944-1991 рр.	2
2.	Тема 2. Концептуально-теоретичні засади зовнішньої політики України	2
Кредит 2. США у системі національних інтересів України		
3.	Тема 3. Українсько-американські відносини: сучасний стан і перспективи	2
Кредит 3. Росія у зовнішній політиці України		
4.	Тема 4. Відносини України з Росією та співробітництво на пострадянському просторі	2
Кредит 4. Міжнародне співробітництво України з державами Європи: двосторонній і багатосторонній рівні		
5.	Тема 5. Європейський Союз та країни Європи у зовнішній політиці України	2
Кредит 5. Дипломатія України у країнах Азії, Африки та Латинської Америки та діяльність у міжнародних організаціях		
6.	Тема 6. Країни Азії, Африки та Латинської Америки у зовнішній політиці України Інтереси України щодо регіонів Азії, Африки та Латинської Америки	2
Разом:		12

7. Самостійна робота
Денна форма навчання
Частина I

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Теоретико-методологічні основи загальної теорії політики		
1.	Тема 1. Предмет і структура загальної теорії політики. Методи та функції теорії політики	42
Кредит 2. Політична система суспільства: поняття, функції, структура		
2.	Тема 3. Поняття та сутність влади. Політична система суспільства	22
Кредит 3. Людина як суб'єкт політики		
3.	Тема 4. Політичні еліта і лідерство	22
Разом:		86

Частина II

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Теоретичні засади порівняльної політології		
1.	Тема 1. Порівняльна політологія як наукова дисципліна	20
2.	Тема 2. Методи порівняльних досліджень. Категорії порівняльної політології	20
Кредит 2. Порівняльний аналіз політичної влади та політичних систем		
3.	Тема 3. Моделі державного устрою: порівняльний аналіз	22
Кредит 3. Компаративний аналіз політичних систем держав світу		
4.	Тема 4. Політичні системи в порівняльній перспективі	20
Кредит 4. Партії та партійні системи у порівняльній перспективі		
5.	Тема 5. Генеза, типологія сучасних політичних партій. Партійні системи	20

Разом:	102
---------------	------------

Частина III Самостійна робота

№ з/П	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Історичні витоки та концептуальні засади формування зовнішньої політики України		
1.	Тема 1. УРСР у міжнародних відносинах в 1944-1991 рр.	20
2.	Тема 2. Концептуально-теоретичні засади зовнішньої політики України	20
Кредит 2. США у системі національних інтересів України		
3.	Тема 3. Українсько-американські відносини: сучасний стан і перспективи	22
Кредит 3. Росія у зовнішній політиці України		
4.	Тема 4. Відносини України з Росією та співробітництво на пострадянському просторі	20
Кредит 4. Міжнародне співробітництво України з державами Європи: двосторонній і багатосторонній рівні		
5.	Тема 5. Європейський Союз та країни Європи у зовнішній політиці України	20
Кредит 5. Дипломатія України у країнах Азії, Африки та Латинської Америки та діяльність у міжнародних організаціях		
6.	Тема 6. Країни Азії, Африки та Латинської Америки у зовнішній політиці України Інтереси України щодо регіонів Азії, Африки та Латинської Америки	20
Разом:		122

8 Індивідуальне науково-дослідне завдання

есе, мультимедійна презентація творче завдання, індивідуальне завдання, наукові конференції, конспект першоджерел, творче завдання, захист реферату, дослідницька робота.

Основні принципи розробки електронних презентацій

- * Оптимальний обсяг. Інформація подається невеликими логічно завершеними блоками-слайдами (не більше 10).
- * Доступність. Забезпечувати розуміння кожного слова, речення, поняття.
- * Науковість. Яскраві малюнки не повинні суперечити реальним фактам.
- * Врахування особливості сприйняття інформації з екрана. Текстову інформацію варто звести до мінімуму, замінюючи її схемами, рисунками, фрагментами фільмів.
- * Зацікавленість. Включення (без шкоди науковому змісту) у презентацію смішних, цікавих сюжетів.
- * Краса та естетичність. Неабияку роль відіграють кольорові сполучення і дотримання стилю в оформленні слайдів, музичний супровід.

Поради тим, хто створює презентації

Дотримуйтеся єдиного стилю оформлення. Уникайте стилів, які будуть відвертати увагу від самої презентації. Допоміжна інформація не повинна переважати над основною (текст, малюнки).

Для фону використовуйте більш холодні тони; для фону і тексту – контрастні кольори. На одному слайді не більше трьох кольорів: для фону, для заголовка, для тексту.

Використовуйте за призначенням (можливості комп'ютерної анімації). Не зловживайте різними ефектами: не повинні відвертати увагу від змісту інформації.

Використовуйте короткі слова і речення. Заголовки повинні привертати увагу аудиторії.

У центрі слайду повинна знаходитися найважливіша інформація. Якщо розміщений малюнок, то текстова інформація знаходиться під ним.

Шрифт для заголовка (розмір) – не менше 24; для тексту – не менше 18. Не слід змішувати різні типи шрифтів. Для виділення інформації (слова) потрібно використовувати жирний шрифт, курсив або підкреслення.

Способи виділення інформації: рамки, заливку, стрілки, штриховку, різні кольори. діаграми, малюнки, схеми, ілюстрації найважливіших фактів.

Не заповнювати слайд великою кількістю інформації. Презентація повинна включати висновки та список використаних джерел

Методи навчання

Основними формами проведення занять є: лекції, практичні заняття, самостійні заняття.

Лекції складають основу теоретичної підготовки студентів. Вони повинні давати студентам фундаментальні знання з предмету, розкрити найбільш складні питання учбового матеріалу, сприяти розвитку мислення студентів, розумінню ними природи глобальних змін, що відбуваються сьогодні в світі та носити проблемний характер. Рівень проблемності лекції має підвищуватися на кожному наступному курсі навчання.

Практичні заняття проводяться з основних та найбільш складних тем або розділів навчальної програми.

Мета практичного заняття - поглибити та закріпити теоретичні знання, отримані на лекціях, групових заняттях та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, а також прищеплювати студентам навички самостійного пошуку, удосконалення, узагальнення та викладу матеріалу в усній формі. На семінари необхідно виносити основні питання теми, які потребують обґрунтування та розуміння.

У процесі проведення лекційних та практичних занять застосовуються такі методи інтерактивного навчання:

- індивідуально-контрольна співбесіда.
- логічні вправи.
- тести контролю знань.
- ділові ігри.
- тренінги.
- ситуаційні завдання.
- друковані роздаткові матеріали.

Консультація є однією з форм керівництва роботою студентів і надання їм допомоги в самостійному вивченні навчального матеріалу.

Консультації проводяться регулярно під час самостійної роботи і носять переважно індивідуальний характер. У разі поглиблення і закріплення знань, вироблення в студентів навичок збору, аналізу та узагальнення інформаційного матеріалу, підготовки доповідей і повідомлень, придбання і вдосконалення навичок публічних виступів, ведення наукових дискусій, консультації здійснюються науковими працівниками та керівним складом кафедри.

Самостійна робота є додатковим методом вивчення учбового матеріалу та служать для цілеспрямованої підготовки студентів до майбутньої практичної діяльності. Вони повинні бути спрямовані на вдосконалення знань студентів, розвивати в них здатність самостійно осмислювати вивчений матеріал, формувати навички аналізу, пошуку методів вирішення завдань, розвивати творче мислення, сприяти розвитку таких якостей, як організованість, старанність, наполегливість, цілеспрямованість.

Самостійні заняття проводяться під керівництвом викладача. Для проведення всіх видів занять з курсу розробляються лекції, плани семінарів, плани

самостійних занять, методичні розробки, плани проведення занять. Методичні розробки затверджуються завідувачем кафедри.

Вивчення курсу здійснюється, крім лекційних та практичних занять, у таких формах самостійної роботи студентів:

- самостійна робота з політологічною літературою, конспектування першоджерел;
- написання есе;
- підготовка рефератів, захист їх;
- розв'язування логічних вправ, тестів;
- складання словника;
- упорядкування інформації про зарубіжних та вітчизняних українських політичних аналітиків та їх школи і напрямки;
- проведення політологічного дослідження.

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу кредиту.

Розподіл балів, які отримують студенти

Частина І

Кредити	Кредит 1	Кредит 2	Кредит 3	Накопичувальні бали
Теми	T1	T2	T3	
Відповіді на семінарських заняттях		70		70
Самостійна робота (есе, творче завдання, конспект першоджерела, поняття)	10	20	20	50
ІНДЗ (підготовка реферату / доповіді / презентації)	20	20		40
Поточне тестування	10	10		20

Контрольна робота	60	60	120
Разом	300		
Середній бал	100		

Частина II

Кредити	Кредит 1		Кредит 2	Кредит 3	Кредит 4	Накопичувальні бали
Теми	T1	T2	T3	T4	T5	
Відповіді на семінарських заняттях	30	30		30	30	120
Самостійна робота (есе, творче завдання, конспект першоджерела, поняття)	20	20	20	20	20	100
ІНДЗ (підготовка реферату / доповіді / презентації)	20		20			40
Поточне тестування	10		10			20
Контрольна робота	60		60			120
Разом						400
Середній бал						100

Частина III

Кредити	Кредит 1		Кредит 2	Кредит 3	Кредит 4	Кредит 5	Накопичувальні бали
Теми	T1	T2	T3	T4	T5	T6	
Відповіді на семінарських заняттях	30	30	30	30	30	30	180
Самостійна робота (есе, творче завдання, конспект першоджерела, поняття)	20	20	20	40	20	20	140
ІНДЗ (підготовка реферату / доповіді / презентації)	20		20				40
Поточне тестування	10		10				20
Контрольна робота	60		60				120
Разом							500
Середній бал							100

10. Засоби діагностики

Індивідуальне завдання, творча робота, самостійна робота, есе, контрольна робота, дослідницька робота.

11. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз, виразне читання текстів; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

12. Рекомендована література

Частина I

Базова

1. Основні напрями зовнішньої політики України. Постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993р. // Відомості Верховної Ради України. - 14 вересня 1993р.
2. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996р. - К., 1996
3. Нариси з історії дипломатії України. / Під ред. Смолія В.А. - К.: Альтернативи, 2001
4. Україна: утвердження незалежної держави (1991-2001) / Під ред. Литвина В.М. - К.: Альтернативи, 2001
5. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1945-1979-ті роки. - К.: Либідь, 1999
6. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1980-2014 роки. - К.: Либідь, 2014
7. Чекаленко Л. Зовнішня політика і безпека України. Людина – Суспільство – Держава – Міжнародні структури : Монографія / Рада нац. безпеки і оборони України. Нац. інст-т проблем між нар. безпеки; За заг. Ред. С.І.Пирожкова - К.: НІМПБ, 2012. – 352 с.
8. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин. - Випуск 57. - Частина 1. – 217 с.
9. Манжоло В.А., Андрущенко С.В., Капітоненко М.Г., Константинов В.Ю. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин (аналітична доповідь). – К.: ІМВ, 2006.

допоміжна

1. Ukraine, Europe and the United States.Towards a new Euro-Atlantic security architecture / ed. by Janes J., Kokoshinsky O., Wittschorek P. - Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2000. - 128p.
2. А.де Тангі. Вашингтон – Москва – Київ, 11 вересня утворює поворот. / Цикл лекцій дискусій “Еволюція міжнародних відносин після 11 вересня 2001 р.” – 2003. – С.57-89
3. Андрійчук В. Для інтеграції в систему світогосподарських відносин // Політика і час. - 2001. - № 4. - С.87-97
4. Андрущенко (Гринько) С.В. Україна в сучасному геополітичному середовищі. – К.: Логос, 2005
5. Антонюк О. На пострадянському просторі. Національні інтереси України у контексті геополітики сучасної Росії // Політика і час. - 2000. - № 5-6. - С.10-15
6. Безпека: міжнародні та національні аспекти (аналітична доповідь УЦЕПД) // Національна безпека і оборона. - 2000. - № 7
7. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. – М.: Международные отношения, 2000.
8. Білан В.М. Українсько-угорський спільний кордон в геополітиці Східно-Центральної Європи 1991-1999 // Науковий вісник Дипломатичної Академії України. - 2001. - Вип.4
9. Білодід Р., Шергін С. Індикатор глобальних змін. Україна і Південно-Східна Азія в ХХ сторіччі // Політика і час. - 2001. - №4. - С. 25-34

10. Білоусов М.М. Формування принципів зовнішньої політики незалежної України // Вісник Київського Університету. Міжнародні відносини. - 1993. - Вип.1
11. Богаєвський Ю. Дійсно перспективний партнер. Україна-Бразилія: від декларацій і намірів – до конкретної співпраці // Політика і час. – 2001. - №12
12. Будкін В. СНД: зміни статусу неминучі // Політика і час. - 1997. - № 11
13. Будкін В., Хахлюк К. Зона вільної торгівлі: проблеми та перспективи (СНД) // Політика і час. - 2001. - №2. - С.19-25
14. Буркхард П. Україна - ОБСЄ: особлива форма співробітництва // Політика і час. - 2001. - № 6.- С.63-65
15. Взаємовідносини Росії та України в контексті європейської інтеграції: круглий стіл // Національна безпека і оборона. – 2003. – №1(37). – С.2-44
16. Військова безпека України на межі тисячоліть. – К., Стилос, 2002
17. Гайдуков Л. Проблеми членства УРСР в ООН у зарубіжній українській історіографії // Вісник Київського університету. Міжнародні відносини. - 1995. - № 3
18. Гайдуков Л. Українське питання в міжнародних відносинах заключного етапу другої світової війни // Вісник Київського університету. Міжнародні відносини. - 1995. - № 5
19. Гайдуков Л. Українсько-турецькі відносини: історія, сьогодення, перспективи // Вісник Київського університету. Міжнародні відносини. - 1998. - № 9
20. Гайдуков Л., Сін Лі. Основна на сьогодні тенденція. Українсько-китайські відносини: історія, сьогодення, перспективи // Політика і час. - 2001. - № 7. - С. 57-61
21. Гальчинський А. На пересечении интересов // Зеркало недели. – 2002. - №25(400). – С.6
22. Гальчинський А. Нові можливості євроінтеграційної стратегії України // Аналітичний щоквартальник Делегації ЄК в Україні. – 2003. - №3. – С.1-9
23. Гальчинський А. Україна на перехресті геополітичних інтересів. К.: Знання України, 2002.
24. Годин Ю. Вступит ли Украина в славянский Союз? // Международная жизнь. - 2001. - № 4. - С. 101-106
25. Гончарук А. Україна-Китай: нереалізовані можливості та невтрачені перспективи // Політика і час. - 1999. - №2. - С.46-52
26. Гордеев И. Скромное обаяние «жёлтого дракона» // Зеркало Недели. – 2002. – №45
27. Гречанинов В. Під без`ядерною парасолькою // Політика і час. - 2001. - №8
28. Гринкевич О. Великий договір: навколо ратифікації // Політика і час. - 1999. - №3. - С. 3-8
29. Громадські Г., Сушко О., Валь М., Волчук К. Більше ніж сусід. Розширений ЄС та Україна (пропозиції щодо майбутньої політики ЄС стосовно України) // Український монітор. – 2003. – Весна. – С.57-70
30. Губський Б. Сусіди. А чи завжди партнери? // Політика і час. - 1997. - № 11
31. Девід Карнз. Відносини між НАТО і Україною: перспективи розвитку // Національна безпека і оборона. - 2000. - № 8. - С. 26-36
32. Декларація про принципи відносин між Україною і Аргентинською Республікою від 27 жовтня 1995р. // Урядовий кур`єр. - 11 листопада 1995р.
33. Декларація про розвиток та поглиблення відносин Дружби і співробітництва між Україною та КНР від 4 грудня 1995р. // Урядовий кур`єр. - 9 грудня 1995р.
34. Делікатний Б. Конкретні напрями співпраці. Механізми посилення економічної складової зовнішніх зносин // Політика і час. - 2001. - №12. - С. 31-34
35. Денисюк В. На периферії Європейських інтересів // Політика і час. – 2002. - №9. – С.21-37
36. Дергачов О. Розширення ЄС: нові параметри європейського курсу України // Аналітичний щоквартальник Делегації ЄК в Україні. – 2003.-№1.-С.70-79

37. Дергачов О. Розширення ЄС: прогноз геополітичної ситуації для України // Національна безпека і оборона. – 2001. - №11(23). – С.52-54
38. Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною і Румунією // Політика і час. - 1997. - № 7
39. Дорд Джон Роунер. Європейська безпека: наслідки розширення НАТО та ЄС // Національна безпека і оборона. - 2001. - № 9. - С.46-48
40. Елементи стратегії ЄС щодо України (Чеський погляд. Виклад політики) // Аналітичний щоквартальник Делегації ЄК в Україні. – 2003. - №4. – С.61-69
41. ЄС – Україна – Росія. – Матеріали міжнародної конференції. – Актуальні проблеми міжнародних відносин. – Випуск 62. – Частина 1.
42. Жовква І.І. Стратегічне партнерство України. Теорія і практика. К.: Євроатлантикінформ, 2006.-156 с.
43. Засади стратегічного партнерства (круглий стіл) // Політика і час. - 2000. - № 1, 2, 3.
44. Заява Президента України Л.Кучми на заключній прес-конференції візиту до Латинської Америки 1 листопада 1995р. // Урядовий кур'єр. - 4 листопада 1995р.
45. Заянчковський В. Там, де проходив "Шовковий шлях" // Політика і час. - 2000. - № 11-12. - С. 47-49
46. Зленко А.М. Зовнішня політика України: від романтизму до прагматизму. - К.: Альтернативи, 2001.

Частина II

Базова

1. Абетка українського політика. Довідник / М.Томенко (керів. авт. колективу) - К.: Смолоскит., 2001.- 218 с.
2. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика / В. Бебик. - К., 2000.
3. Бебик В. М., Головатий М. Ф., Ребкало В. А. Політична культура сучасної молоді / В. Бебик. - К., 1996.
4. Бебик В.М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика / В. Бебик. - К., 2001.
5. Белов Г. А. Политическая система / Г.А. Белов // Кентавр. - 1995. - № 2.
6. Білоус А. Політико-правові системи: світ і Україна / А. Білоус. - К., 2000.
7. Блондель Ж. Политическое лидерство / Ж. Блондель. - М., 1992.
8. Бокщанин И. Политические системы стран Западной Европы / И. Бокщанин. - К., 2000.
9. Вступ до політології: Екскурс в історію правничо-політичної думки / Скиба В.І., Горбатенко В.П., Туренко В.В. - К., 1996.
10. Гелей С. Д., Рутар С. М. Основи політології: Навч. посіб / С. Д. Гелей, С. М. Рутар. - К., 1999.
11. Георгіца А. Конституційно-правові інститути зарубіжних країн / А. Георгіца. - Чернівці, 1994.
12. Горбатенко В. П. Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі тисячоліть / В. П. Горбатенко. - К., 1999.
13. Здіорук С. І., Бичек В. В. Проблеми функціонування політичних партій України в системі владних відносин: Монографія / С. І.Здіорук, В. В.Бичек. - К., 2001.
14. Зеленько Г. І. Порівняльна політологія: науковий напрям чи метод дослідження ? // Наукові записки ІПЕНД / Г. І. Зеленько. - 1998. - Вип. 5.
15. Колодій А. Політичний спектр: про деякі критерії "лівих" і "правих" політичних рухів у посттоталітарних суспільствах / А. Колодій // Філософська і соціологічна думка. - 1995. - № 9.
16. Корнхаузер В. Політика масового суспільства / В.Корнхаузер // Політологічні читання. - 1992. - №1.

17. Кречмер Г. Фракції. Партії в парламенті / Г. Кречмер. - К., 1999.
18. Мигул І. Політичні ідеології: порівняльний аналіз / І.Мигул. - К., 1997.
19. Міщенко М. Д. Ідеологія, соціальна міфологія та трансформаційні процеси в українському суспільстві: Монографія / М.Міщенко. - К., 1998.
20. Нагорна Л. П. Політична культура українського народу: історична ретроспектива і сучасні реалії / Л. П.Нагорна. - К., 1998.
21. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку / Редкол.: Ф. М. Рудич (голова) та ін. - К., 1998.
22. Політичні партії в демократичному суспільстві: Зб. праць / Упоряд. Й. Тезінг та В. Гофмайстер. - К., 1997.
23. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. / За ред. Ю. С. Шемшученка - К., 1997.
24. Політологія: Підруч. для студ. вищих навч. закладів / За ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. — К., 2001.
25. Шаповал В. Вищі органи сучасної держави. Порівняльний аналіз / В.Шаповал. - К., 1995.
26. Шаповал В. Зарубіжний парламентаризм / В.Шаповал. - К., 1993.
27. Шаповал В.М., Борденюк В.Ш., Журавльова Г.С. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні / В.М. Шаповал, В.Ш. Борденюк, Г.С. Журавльова. - К., 2000.

Допоміжна

1. Алмонд Г., Верба С. Гражданская культура и стабильность демократии / Г. Алмонд, С. Верба // Полис. -1992.-№4.
2. Антология мировой политической мысли: В 5 т. - М., 1997.
3. Ардан Ф. Франция: государственная система. Пер. с фр./ Ф. Ардан. - М., 1994.
4. Арон Р. Демократия и тоталитаризм / Р. Арон. - М., 1993.
5. Бодуен Ж. Вступ до політології / Ж. Бодуен. - К., 1995.
6. Бурдые П. Социология политики / П. Бурдые. - М., 1993.
7. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире / И. Валлерстайн. - СПб., 2001.-4 16 с.
8. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму / М. Вебер. - К., 1994.
9. Грамши А. Искусство и политика. / А. Грамши - М., 1991.
10. Мамут Л.С. Этатизм и анархизм как типы политического сознания / Л.С. Мамут. - М., 1989.
11. Мангейм Д. Политология. Методы исследования / Д. Мангейм. - М., 1999.
12. Уотте Р.Л. Федеративні системи / Пер. з англ. Р.Ткачук.-Х., 2002 -192 с.
13. Фукуяма Ф. Конец истории? / Ф. Фукуяма // Вопросы философии. - 1990. - №3.
14. Хофстедтер Р. Американская политическая традиция и ее создатели / Р. Хофстедтер. - М., 1992.

Частина III

Базова

1. Введение в теорию международных отношений: Учебн. пособие / Отв. ред. А.С. Маныкин. – М.: Изд-в МГУ, 2001.
2. Гуменюк Б.І. Основи дипломатичної та консульської служби. – К.: Либідь, 1998.
3. Гуменюк Б.І., Щерба О.В. Сучасна дипломатична служба. – К., 2001.
4. Інститут міжнародних відносин. – К.: Знання України, 2004. – 278 с.
5. Камінський А. Вступ до міжнародних відносин. Львів, 1995.
6. Камінський А. Основи міжнародних відносин. – Л.: ЛНУ ім. І.Франка, 2002.
7. Колосов В.А., Мироненко Н.С. Геополитика и политическая география: Учебник для вузов. – М.: Аспект Пресс, 2002.

8. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні відносини ХХ століття. – К.: Школяр, 1999.
9. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні системи. Світова політика. – К.: ФАДА, ЛТД, 2001. – 224 с.
10. Крапивин А.В., Барышников С.А., Мингазутдинов И.А. Введение в международные отношения: Учебное пособие для студентов. – Донецк: Донецкий Центр политологических исследований, 2001. – 339 с.
11. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. – К.: Кондор, 2003. – 192 с.
12. Мадіссон В.В., Шахов В.А. Політологія міжнародних відносин. Навчальний посібник. – К.: Либідь, 1997. – 176 с.
13. Мадіссон В.В., Шахов В.А. Сучасна українська геополітика: Навч. посібник. – К., КНЕУ, 2003. – 208 с.
14. Мальський М.З., Мацяк М.М. Теорія міжнародних відносин: Підручник. – 3-тє вид. – К.: Знання, 2007. – 461 с.
15. Павленко Ю. Історія світової цивілізації: соціокультурний розвиток людства. – К.: Либідь, 1999.
16. Седляр Ю.О. Зовнішньополітичний аналіз перед викликами глобалізації / Ю.О. Седляр // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Зб. наук праць. – Вип. 90, частина І. – К.: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2010. – С. 33-35.
17. Седляр Ю.О. Аналіз та прогнозування зовнішньої політики: навчальний посібник / Ю.О. Седляр. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. – 272 с.
18. Седляр Ю.О. Держава на міжнародній арені на початку ХХІ ст. (до проблеми ерозії Вестфальської політичної структури світу) / Ю.О. Седляр // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Зб. наук праць. – Вип. 99, частина ІІ. – К.: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2011. – С. 45-55.
19. Седляр Ю.О. Міжнародні санкції у світовій політиці: теорія і практика. / Ю.О. Седляр – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили. – 2013. – 412 с.
20. Современные международные отношения. Учебник / под ред. А.В.Торкунова. – М.: Российская политическая энциклопедия, 2000. – 584 с.
21. Хонин В. Н. Теория международных отношений. Часть общая. — К.: Академ-Пресс, 2005.
22. Цыганков П.А. Международные отношения. - М.: Новая школа, 1996. – 320 с.
23. Цыганков П.А. Тенденции классических парадигм в западной теории международных отношений. //Общественные науки и современность. – 2004. - № 2. – С. 119-130.
24. Цыганков П.А. Теория международных отношений. – М., 2002.
25. Шепелев М.А. Теорія міжнародних відносин. – К.: Вища школа, 2005.

Допоміжна

1. Арістотель. Політика. – К.: Вид-во «Основи», 2003.
2. Арон Р. Демократия и тоталитаризм. – М.: Текст, 1993.
3. Арон Р. Мир і війна між націями. - К., Юніверс, 2000. – 688 с.
4. Арон Р. Этапы развития социологической мысли. – М., 1993. – 608 с.
5. Бжезинский Збигнев. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. – М.: Междунар. отношения, 1999. – 256 с.
6. Бжезинский Збигнев. Выбор. Мировое господство или глобальное лидерство. – М., 2004. – 286 с.
7. Бжезинский Збигнев. Вне контроля. Глобальный беспорядок накануне ХХІ века // США. ЭПИ. 1994. - № 4.

8. Бжезинский Збигнев. Последний суверен на распутье // Независимая газета. – 17.02.2006 [Электронный ресурс]. Режим доступа. -http://www.ng.ru/ideas/2006-02-7/1_suveren.html
9. Блищенко И.П., Солнцева М.М. Мировая политика и международное право. – М., 1991.
10. Бомешко С. Насилие как средство ведения политики в современных международных отношениях // Персонал. – 2004. - № 7. – С. 11-13.
11. Бовин А. Перестройка международных отношений: пути и подходы // Мировая экономика и международные отношения. – 1989. - № 1.
12. Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожний О.В. Міжнародне право: основи теорії. – К.: Либідь, 2002.

13. Інформаційні ресурси

1. Мічиганський університет (США)
<http://www.wmich.edu/politics/resources/resource.html>
2. Колорадо університет в Булдепе (США) <http://osiris.colorado.edu/LAB>
3. Арізонський університет (США) [http://www.hogben.ru/deps/poldir/net/
http://www.arizona.edu/](http://www.hogben.ru/deps/poldir/net/http://www.arizona.edu/)
4. <http://ec.europa.eu/> – European Commission [Official website].
5. <http://rtais.wto.org/> – Regional Trade Agreements Information System. WTO [Official website]
6. <http://stats.oecd.org> – Organisation for economic co-operation and development [Official website].
7. <http://www.asean.org> – ASEAN [Official website].
8. <http://econ.worldbank.org> – The World Bank [Official website]
9. <http://www.eib.org> – EIB [Official website]
10. <http://www.nafta-sec-alena.org/> – NAFTA Secretariat [Official website]
11. <http://unctad.org> – United Nations Conference on Trade and Development [Official website]